

**ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK
DE TUINEN VAN AALSMEER, GEMEENTE
AALSMEER (N.-H.)**

In opdracht van de Gemeente Aalsmeer

Past2Present-ArcheoLogic 466
Rapportage
Versie 2.0
Datum 21-01-2008
Contactpersoon Dr. R.F.B. Isarin

Past2Present-ArcheoLogic
Pelmolenlaan 12-14
3447 GW Woerden
Telefoon + 31 (0)348 – 437788
Fax + 31 (0)348 – 437789
e-mail r.isarin@archeologic.nl

Controle	Naam	Datum
Auteur	Dhr. I. Duppen	28 november 2007
Wijzigingen	Dhr. R. Isarin	30 november 2007
Extern concept	Dhr. I. Duppen / dhr. A. Bosman	3 december 2007
Opmerkingen Opdrachtgever	Dhr. R. Oosterwegel	11 december 2007
Opmerkingen PNH	Mevr. Drs. A van Duijnen	18 december 2007
Definitief	R. Isarin	21 januari 2008

1 Samenvatting

De gemeente Aalsmeer bereidt plannen voor om het gebied aan weerszijden van de Burgemeester Kasteleinweg te herinrichten (N201, zie figuur 1). Het plangebied ligt in een gebied, dat tussen 1650 en 1674 ingepolderd is. Door bestudering van archeologische, landschappelijke en historische bronnen is vastgesteld dat het plangebied geen verwachting kent voor de aanwezigheid van archeologische resten. Een gebied van hoge historisch-geografische waarde ligt in het noordoosten pal tegen het plangebied aan. Een gebouwd rijksmonument staat in een deel van de Ophelialaan, dat eveneens net buiten het plangebied valt. Gezien de voor het gehele plangebied geldende lage archeologische verwachting en ontbrekende cultuurhistorische waarden, wordt geadviseerd het gebied vrij te geven voor ontwikkeling.

Figuur 1: Het plangebied (Google earth)

2 Inleiding

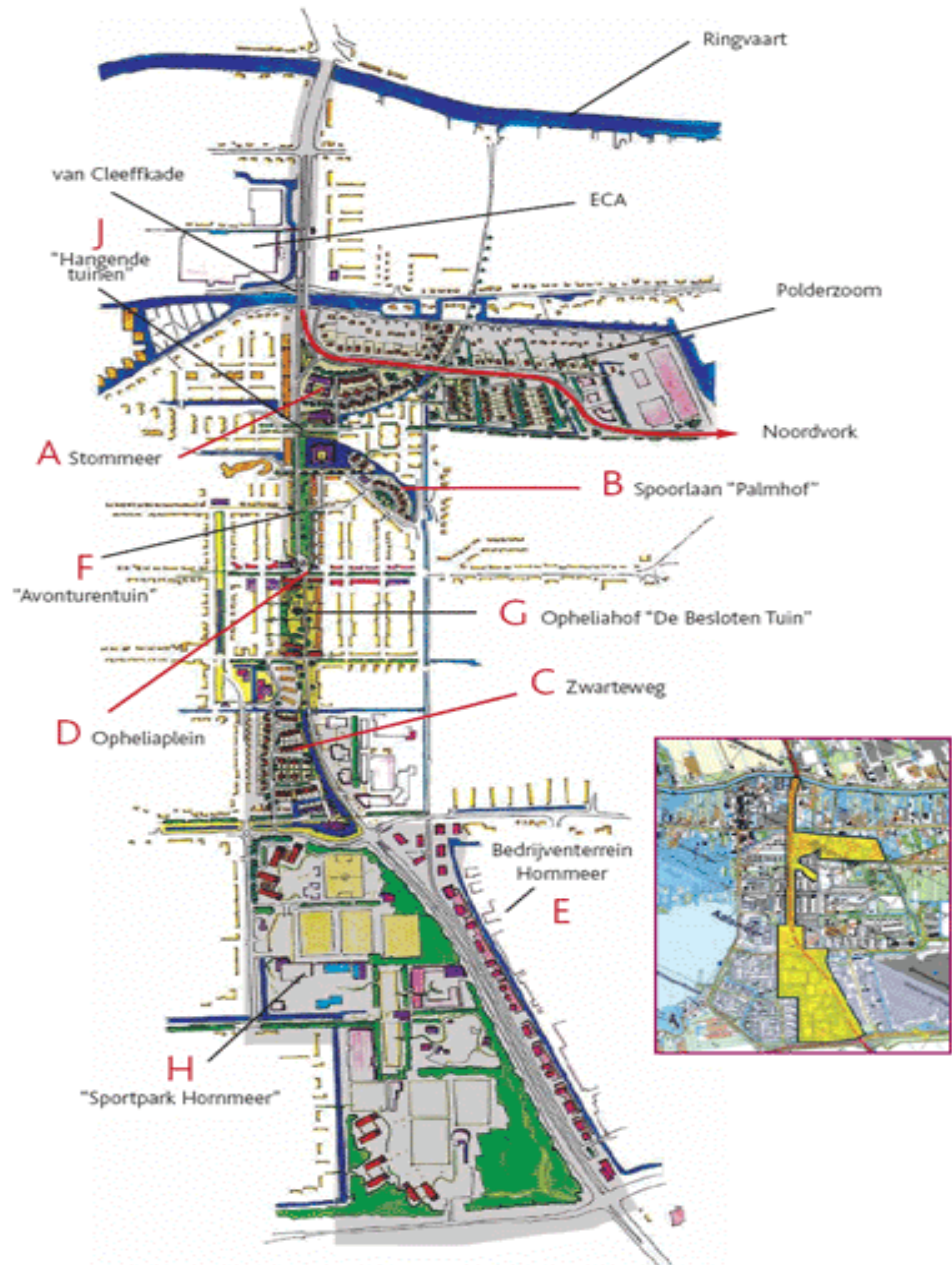
De gemeente Aalsmeer bereidt plannen voor om het gebied aan weerszijden van de Burgemeester Kasteleinweg te herinrichten (zie figuur 2). Met dit doel is het plangebied in 4 deelgebieden onderverdeeld:

1. Deelgebied A Stommeerkade/ Polderzoom. Hier staan kassen. Zij worden afgebroken en in de vrijkomende ruimte worden woningen gebouwd;
2. Deelgebied B Spoorlaan/ Spoorviaduct. Hier komen nieuwe woningen naast de bestaande bebouwing;
3. Deelgebied C Zwarteweg. Het aanwezige kassengebied wordt eveneens vervangen door een woongebied;
4. Deelgebied D Opheliaplein. Hier wordt het Opheliahof gebouwd.

Naast nieuwbouw worden in het plangebied ook parken ingericht:

1. De Avonturentuin. De aanleg van een nieuw buurtpark tussen het Spoorviaduct en de Ophelialaan. Hier komen overwegend speelvoorzieningen voor kinderen tussen de 6 en 18 jaar;
2. Opheliapark. Door het samenvoegen van de groenvoorzieningen tussen de Geraniumflat en de Cyclamenstraat ontstaat een nieuwe buurtpark;
3. Park Hornmeer. Het huidige Sportpark blijft gehandhaafd, maar krijgt in de toekomst een beter toegankelijke inrichting; aantrekkelijk voor alle inwoners van Aalsmeer;
4. Hangende Tuinen. Het Spoorviaduct wordt getransformeerd tot een unieke groene brug binnen Aalsmeer. Op, aan en onder het viaduct is ruimte voor groenaanplant.

Om inzicht te krijgen in mogelijk in het plangebied aanwezige cultuurhistorische waarden, heeft de gemeente Aalsmeer aan Past2Present-ArcheoLogic gevraagd om voor de deelaspecten cultuurhistorie (historische geografie en gebouwde monumenten) en archeologie een inschatting te geven van de hoeveelheid en aard van de te verwachten archeologische resten in de bodem, alsmede aantal en omvang van aanwezige historisch geografische elementen en gebouwde monumenten.

Figuur 2: Het plangebied en de deelgebieden

Dit document geeft op basis van archeologische, landschappelijke en historische gegevens een inschatting van wat in het betreffende gebied aan integrale cultuurhistorie te verwachten zou kunnen zijn. Het bureauonderzoek is noodzakelijk, omdat de uitvoering van de plannen veel verstoringen van de bodem met zich meebrengt (funderingen, herstelwerk, ontgraving, zetting als gevolg van ophoging) en tevens mogelijk schade oplevert aan eventuele monumentale gebouwen. Tenslotte kunnen de geplande civiele werken historisch geografische lijn, punt of vlakelementen geheel of gedeeltelijk verstoren of vernietigen.

3 Methode

Doel van dit document is het beschrijven van een specifieke archeologische verwachting, waaruit een advies voortvloeit over de noodzaak en aard van eventuele vervolgstappen in de AMZ-cyclus. Om tot een specifieke archeologische verwachting van mogelijk aan te treffen vindplaatstypen of –vondsten te komen zijn archeologische, landschappelijke en historische bronnen geraadpleegd. Voor de archeologie zijn geraadpleegd:

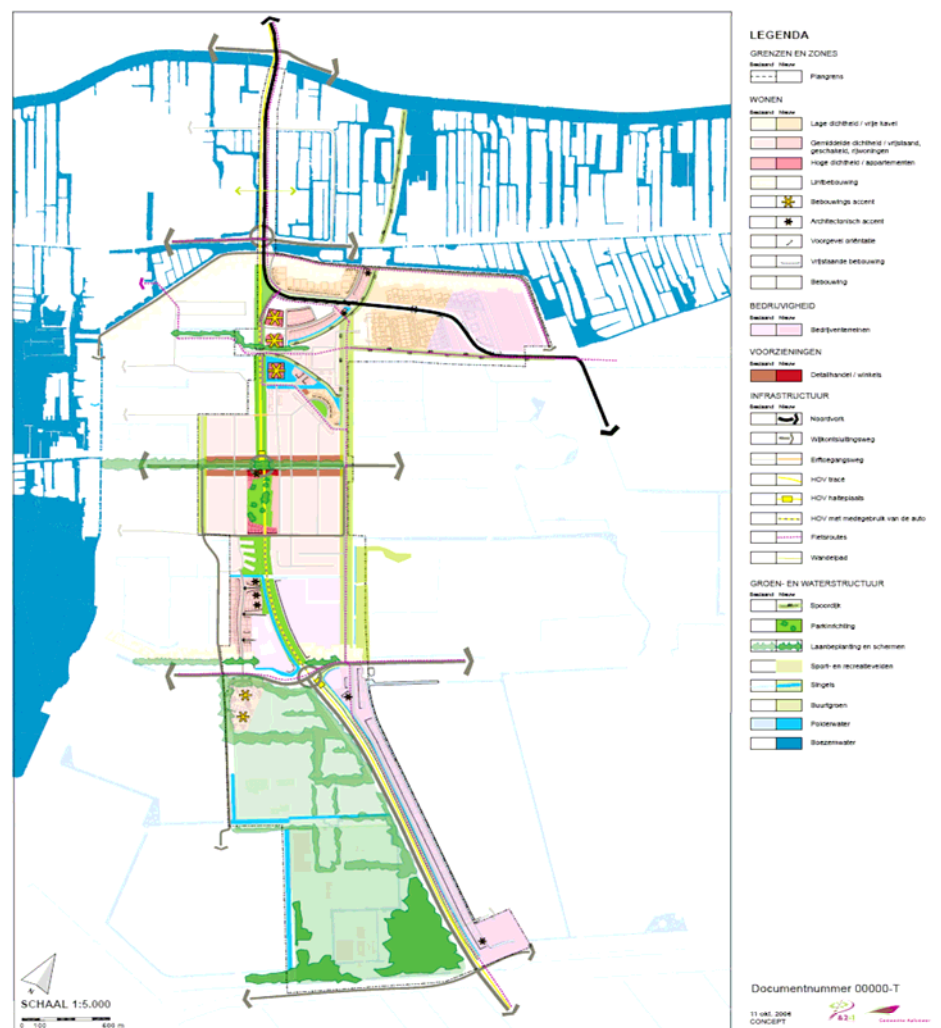
- de nationale Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW, versie 2);
- de nationale database van archeologische waarnemingen (ARCHISII);
- het register van archeologisch belangrijke terreinen, de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- De cultuurhistorische Waardenkaart van Noord-Holland.

Naast archeologische informatie kunnen gegevens over het landschap, en vooral over het landschap in vroegere perioden, nuttige informatie geven over de gebruiksmogelijkheden van dat landschap door de mens en dus over de kansen op het aantreffen van archeologische waarden. Voor deze landschappelijke context werd de toelichting bij de archeologische verwachtingskaart bestudeerd. Voor de jongere geschiedenis van het gebied is de oorspronkelijke kadastrale minuutplan uit 1832 en de daarop gebaseerde Topographische Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (1839-1864) geraadpleegd. Voor de recente situatie is de Topografische Kaart van Nederland gebruikt. Op basis van deze gegevens is uiteindelijk een advies opgesteld ten aanzien van (1) mogelijk aan te treffen archeologische waarden in het plangebied, (2) historisch-geografische elementen en (3) gebouwde monumenten.

4 Resultaten bureauonderzoek

4.1 TOPOGRAFIE EN BOUWPLANNEN

Het plangebied loopt door de bebouwde kom van Aalsmeer heen. Onderstaande kaart (Figuur 3) is door de gemeente Aalsmeer aangeleverd en toont het plangebied (gekleurd) binnen de bebouwing.

Figuur 3: Overzicht van het plangebied binnen de bebouwde kom van Aalsmeer

4.2 LANDSCHAPSGESCHIEDENIS

Het plangebied is gelegen in het veengebied in het zuiden van de provincie Noord-Holland. In de 12^e eeuw omvatte Aalsmeer nog een gebied waar nog nauwelijks met ontginnen was begonnen. De venen ten oosten van de meren waren nog een wildernis van lage elzen- en wilgenbossen. In de 13^e eeuw breidde de ontginning zich snel uit. Door turfwinning en inklinking van de bodem ontstonden de Oosteinderpoel, Schinkelpoel, Stommeer, Hornmeer, Legmeer en de Westeinder plassen. In 1650 werd het Stommeer drooggelegd, in 1674 het Hornmeer. De Burgemeester Kasteleinweg functioneerde eerst als dijk tussen de Stommeerpolder en het Hornmeer. Na drooglegging van het Hornmeer verloor de Burgemeester Kasteleinweg zijn functie als dijk (Haartsen, 2001).

4.3 ARCHEOLOGIE, HISTORISCHE GEOGRAFIE EN GEBOUWDE MONUMENTEN

In figuur 4 is het plangebied geprojecteerd op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland. Binnen het plangebied zijn geen archeologische monumenten, vondsten en waarnemingen bekend. Wél bevindt zich ten noordwesten van het plangebied de oude dorpskern, dat de status van archeologisch monument heeft (het grijsblauwe gebied in figuur 3). De nationale Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) laat hetzelfde beeld zien. De groene gebieden op de kaart zijn gebieden met een hoge historisch-geografische waarde. Zij vallen buiten het plangebied. Het gebied ten noordoosten van het plangebied wordt hiervan gescheiden door de vaart langs de Stommeerkade. Net buiten het plangebied staat het gebouwde rijksmonument Ophelialaan 70, hoek Hortensialaan.

Er zijn in de directe omgeving diverse inventariserende onderzoeken uitgevoerd, waarvan één bureauonderzoek voor het Dorp Aalsmeer¹, één bureauonderzoek/karterend booronderzoek ten behoeve van plangebied Praamplein te Aalsmeer² en één karterend booronderzoek ten behoeve van de omlegging van de N201³. Dit laatste onderzoek was gebaseerd op eerder bureauonderzoek en diende ter toetsing van eerder opgestelde archeologische verwachting voor verschillende deelgebiedjes langs de N201⁴. Hoewel deze onderzoeken niet zijn uitgevoerd in het onderhavige plangebied, zijn ze voor de volledigheid wel meegenomen in deze studie.

¹ Plasmeijer, 2004

² Leijnse en Warning, 2006

³ Müller, 2004

⁴ Molenaar, 1999; Soonius, 2001

Het plangebied Praamplein ligt westelijk van het onderhavige plangebied, in de historische kern en blijkt verstoord. Uit het onderzoek in het mogelijke tracé van een omgeleide N201⁵, enige kilometers noordoostelijk van en parallel aan het onderhavige plangebied, blijkt dat er slechts in deelgebied D, nabij Uithoorn, sprake is van een vindplaats. Booronderzoek in de overige onderscheiden vier deelgebieden leverde geen aanwijzingen voor archeologische vindplaatsen op.

Het bureauonderzoek van Synthegra geeft aan dat in het historische centrum van Aalsmeer de verwachting is dat de ondergrond ernstig verstoord zal zijn als gevolg van de intensieve bewoning in de 20ste eeuw. Verder maakt het rapport melding van vondsten waaronder een waterput uit de 18^e eeuw, westelijk van de dorpskern van Aalsmeer en een 13^e eeuwse afvalkuil westelijk van Kudelstaart. De meest bijzondere vondst betreft 112 15^e eeuwse gouden munten, gevonden in 1892 tussen Uithoorn en Aalsmeer.⁶

4.4

ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

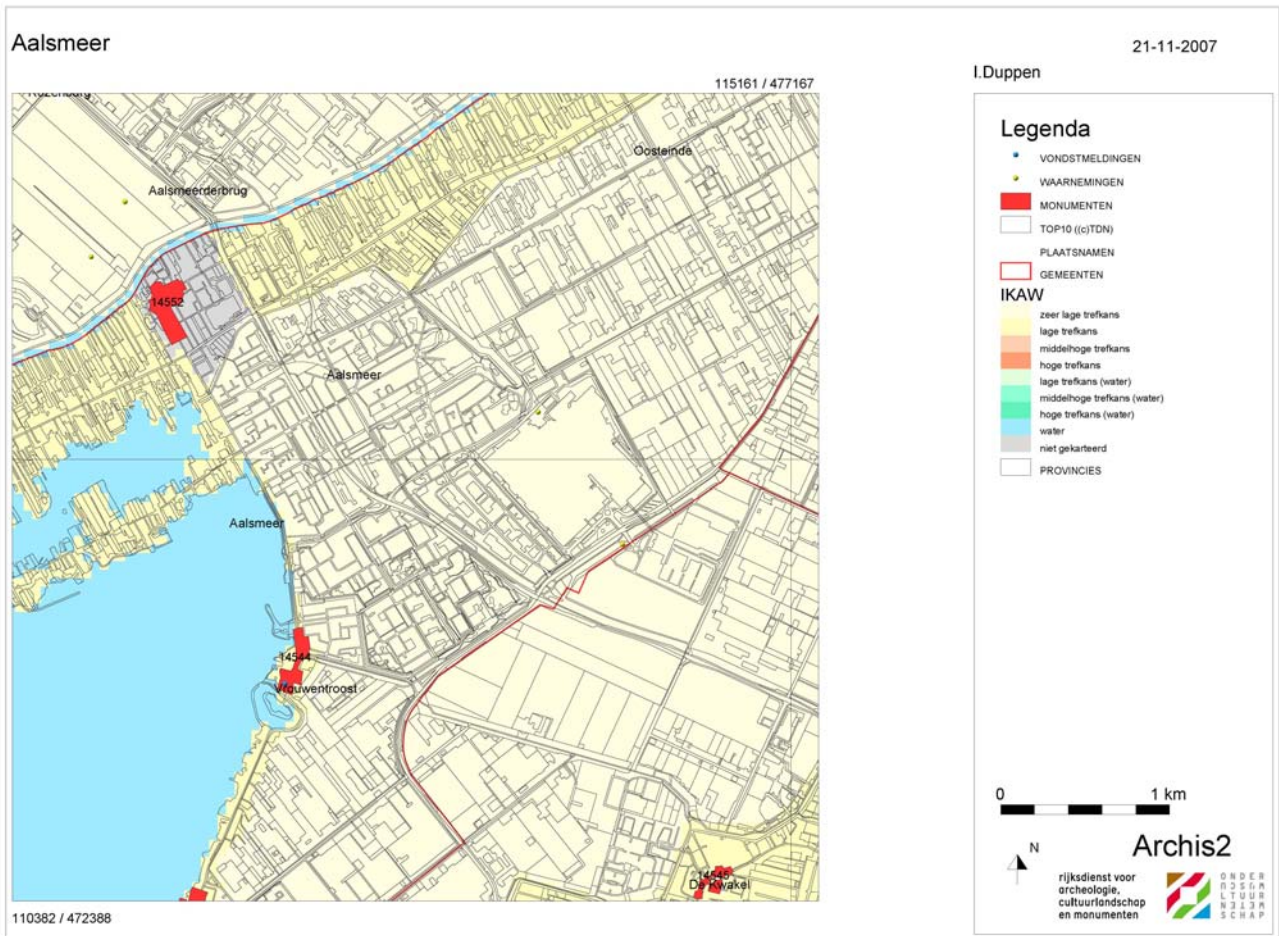
Op basis van het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de archeologische verwachting voor het gehele plangebied in Aalsmeer zeer laag is (figuur 5). Het plangebied ligt in een poldergebied, dat tussen 1650 en 1674 werd drooggelegd. De geraadpleegde historische kaarten hebben geen aanwijzingen opgeleverd voor resten van historische bebouwing in het plangebied. De genoemde onderzoeken van RAAP en Synthegra in de directe en nabije omgeving onderstrepen de lage archeologische verwachting.

⁵ Het bestudeerde tracé, de 'noordelijke link', loopt ten noorden van Uithoorn, via de Randweg in Aalsmeer, noordoostelijk van de Bloemenveiling en snijdt de ringvaart bij Oude Meer.

⁶ Plasmeijer, 2004, pagina 11

Figuur 4: Het plangebied op de Cultuurhistorische Waardenkaart van Noord-Holland. In rood de gebouwde monumenten. In grijs de archeologische monumenten. Binnen de zwarte cirkel het rijksmonument Ophelialaan 70.

Figuur 5: Het plangebied op de IKAW en volgens ARCHIS 2. De archeologische monumenten liggen allen buiten het plangebied.

5 Advies

Past2Present-ArcheoLogic adviseert om op basis van de in het voorgaande geformuleerde verwachting en beschreven waarden het hele gebied vrij te geven voor herinrichting. Wel is het raadzaam om bij de aanleg van het Opheliapark en het Opheliahof afhankelijk van de aard en omvang van de civiele ingrepen en werkzaamheden maatregelen te treffen ter bescherming van het Rijksmonument aan de Ophelialaan 70 (hoek Hortensialaan). Extra maatregelen ter bescherming van het belangrijke historisch-geografische gebied hoeven niet getroffen te worden, omdat de vaart langs de Stommeerkade dit gebied voldoende afschermt van het te herrichten plangebied.

Het verdient aanbeveling om dit bureauonderzoek te overleggen aan de bevoegde overheid en kennis te nemen van haar zienswijze op de cultuurhistorie in relatie tot de planvorming.

6 Bronnen en literatuur

- Gemeente Aalsmeer. De Tuinen van Aalsmeer
<http://www.detuinenvanaalsmeer.nl/> (geraadpleegd 26 november 2007)
- Haartsen, A.E. (2001). De cultuurhistorie van Meerlanden en Amsterdam. Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Holland, Haarlem pp.77 - 79.
- Leijnse, K. en S. Warning, 2006. Plangebied Praamplein, gemeente Aalsmeer. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). RAAP Archeologisch Adviesbureau. RAAP-notitie 1487 Amsterdam
- Molenaar, S., 1999. Omlegging N201 Aalsmeer, provincie Noord-Holland; een archeologisch bureauonderzoek. RAAP-briefverslag 1999-2079/MW. Stichting RAAP, Amsterdam.
- Müller, A., 2004. Plangebied omlegging N201, gemeente Uithoorn, Aalsmeer en Amstelveen. Een inventariserend archeologisch onderzoek RAAP Archeologisch Adviesbureau. RAAP-rapport 988 Amsterdam.
- Plasmeijer, D.D.F., 2004. Inventariserend Bureauonderzoek Dorp Aalsmeer (SAI). Sythegra Archeologie, 174070. Laag Keppel.
- Provincie Noord-Holland, *Cultuurhistorische Waardenkaart Provincie Noord-Holland* <http://chw.noord-holland.nl/> (geraadpleegd op 26 november 2007)
- Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumentenzorg, ARCHIS II (Archeologisch Informatie Systeem), <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html> (geraadpleegd 26 november 2007), Amersfoort
- Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumentenzorg,, IKAW 2 (Indicatieve kaart Archeologische Waarden), Amersfoort.
- Soonius, C.M., 2001. Omlegging N201 bij Uithoorn, provincie Noord-Holland; een archeologisch bureauonderzoek. RAAP-briefverslag 2001-2118/RT. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.